

WEEKENDPANELET

Folketidende har inviteret otte lokale gæsteskrivere ind i Weekendpanelet. De vil på skift hver lørdag spidse pennen om emner fra deres verden og vores landsdel.

Mette Rix

Henrik Gade Jensen

Hannah Karina Mikkelsen

Stig Rømer Winther

Emil Probst

Lars Hovbakke Sørensen

Anna Schram Vejlbj

Heino Knudsen

Folkekirken er samfundets beredskab

Danmark er et af de mest centralistiske lande. Det skyldes grundlovens fader, vores lokale biskop D.G. Monrad, der til Grundloven forfattede den nuværende § 82: "Kommunernes ret til under statens tilsyn selvstændigt at styre deres anliggender ordnet ved lov." Monrad frygtede separatisme og især i Slesvig, så derfor skulle statsmagten sikres retigheder til at bestemme alt lokalt.

De fleste andre lande har en forankret lokal suverænitæt, som Tyskland, USA og Schweiz. Eller en lang tradition for lokalt selvstyre. USA's grundlovsfader Thomas Jefferson betonede modsat Monrad, at friheden ligger i lokale selvstyre.

§ 82 står i Grundlovens kapitel 8, som "handler om borgernes rettigheder og friheder" (ifølge Folketingets hjemmeside). Mage til fejlinformation skal man lede længe efter, for vi som borgere har ingen ret til lokalt selvstyre i Grundloven.

Derfor kunne Folketinget også på skrømt ændre på kommunestrukturen, som den gjorde i 1970 og i 2007. Begge var fejltagelser.

Egentligt burde vi genindføre sogneråd.

Fra Albuen til Klinten. Fra Gedser til Præstø. Sådan forestiller Folketidendes chefredaktør Ole Sloth sig en ny stor kommune ved sammenlægning af Lolland, Guldborgsund og Vordingborg kommune.

Intet kunne være værre.

Meget råderum

Vi skal i modsat retning: mindre enheder, kortere afstand, mere personlig myndighed.

Ind til 2007 var afstanden mellem borger og politiker mindre, det var mere overskueligt, og først og fremmest blev magtudøvelsen mere personlig.

Jeg bor i den tidligere Rudbjerg Kommune, og alt, hvad jeg hører, fra før 2007 taler for de mindre enheder.

Der var ikke så meget papir og meget blev ordnet mundtligt, og der var meget råderum for ansatte til at udfylde deres hverv, fra hjemmesygeplejersker og hjemmehjælpere til

pædagoger og skolelærere. Det var let at få en samtale med borgmesteren og vanskelige borgere tog borgmesteren sig egenhændigt af på rådhuset. Ingen chefer blev afskediget med millioner i lommen, for chefer blev rekrutteret nedefra, og havde lang tid til at vise deres duellighed forinden, måske begyndte de som elev.

Fra 2007 kom Djøfiseringen, så chefer blev headhunted udefra uden lokalkendskab, men med høj løn. De større enheder blev båret frem af troen på, at der findes fagligt funderede svar på mange social- og sundhedsproblemer, som de mindre kommuners sunde fornuft ikke kunne matche.

Eksploderede med regler

I samme kølvand eksploderede det med regler, som kommunerne skulle leve op til. Dermed blev datidens kommunalpolitikere sat skakmat og havde intet andet valg end tvangskollektiviseringen.

Danmark er et mærkeligt land, hvor den suveræne centralmagt kan udspyde regler i hobevis, som lokale enheder skal stå ret overfor.

Den dybe stat har kuppet magten og indført et paragraf-diktatur og en rettigheds-kommunisme, så borgerne sidder frosset fast i en velmenende, regelbaseret samfundsorden, som vi samtidigt lærer er idealet for samfundsstyre.

I Danmark masseres vi til at tro på, at vi lever i den bedste af mulige stater og er det lykkeligste folk.

Den tyske sociolog Max Weber talte om et "rationalitetens jernbur", når der blev for mange regler og bureaukrati. Det er der, vi er indesparrede.

Det blev set som et fremskridt at regelregulere alting, men er endt som i en gummicelle med spændetrøje på.

Tilbage eller frem

Lige nu skal offentlige institutioner formulere regler for beredskab i tilfælde af krig og nedbrud, men det kan klares med sund fornuft, som vi kunne bruge før digitaliseringen. Lolland lå begravet i sne i ugevis i 1979-80, og alle fik hjælp - uden et

Glosunde Kirke på Vestlolland.
Foto: Suzanne Benediktson

manual af regler til at slå op i!

I stedet for den regelbaserede samfundsorden skal vi - tilbage eller frem - til den personbaserede autoritet.

Magt skal i større omfang administreres af personer med kompetence, myndighed og nærvær frem for af regler.

Læger, sygeplejersker, lærere og politifolk var førhen standsbevidste professioner med stor ansvarlighed i jobbet. Få regler og meget ansvar. Arbejdet var et kald. Der var respekt om det. I dag er der mange regler, lidt ansvar og professionsstolthed er herut.

De mindre lokale enheder var eksperter i at udøve magten med dømmekraft, sund fornuft og konduite. Alt det som er svært at lære på universitetet, men som kræver kontakt med livsverdenen.

Folkekirken har hidtil været præget af personbåret autoritets-udøvelse: små enheder, stor frivillighed og meget frihed til ansatte til at forvalte embedet med dømmekraft. Præster er tjenestemænd, som symboliserer høj grad af personligt ansvar.

Hvis jeg som præst kun skulle udføre min minimumspligt i arbejdet, kunne jeg dandere den halve tid. Ejlf Kroger kunne som sognepræst i Tjæreborg skabe et rejseimperium uden at forsømme en konfirmandtime. Præstens kald kan ikke dikteres i detaljer.

Derfor er det også vemodigt at se folkekirken i disse år tvunget til at gentage kommunernes udvikling mod større enheder, hvor sogne og pastorer lægger funktioner over i provstier, som før lå hos sognene. Det frivillige afløses af professionalisering, det lokale centraliseres, igen forårsaget af de regelkrav der stilles til menighedsråd og ansatte.

Den egentlige ryggrad

Med tristesse iagttages en igangværende udvikling, hvor varme hænder i sognene afløses af kolde hænder i

provstier. Der er ingen at bebrejde, for "udviklingen" kræver det. Alle fra præst, provst og til biskop og minister vil det bedste, men de frivillige bliver færre og færre.

Jeg snakkede med to pensionerede provster fra vores område, den ene havde ingen sekretærhjælp og den anden fire timer ugentligt. Min gamle mor var i 1990'erne provstisekretær fem timer ugentlig i et stort københavnsk provsti - nu er der fire ansatte. På kun en generation vokser bureaukratiet til et helt sekretariat og sikkert snart også med en receptionist og kommunikationsmedarbejder, og med overfaldsalarm og flugtdør. Og alt skal tages fra de varme hænder i sognene.

Det glædelige er dog, at folkekirken i hvert fald på Vestlolland har overtaget de gamle kommunestrukturer, hvor pastoraterne nu hedder Ravnsborg, Højreby og Rudbjerg efter de hedengangne kommuner. Og sognene, som er Danmarks ældste politiske inddeling, er folkekirken nu ene om at holde fast i.

Og det er Danmarks vigtigste beredskab: at folkekirken med sine solide lokale kirker og sogne og præst er den egentlige ryggrad i et Danmark, hvis det skulle gå helt galt.

+ Henrik Gade Jensen, 66 år.

● Uddannet mag.art. i filosofi, og siden 2012 sognepræst på Sydvestlolland.

● Tidligere projektleder ved Cepos, særlig rådgiver, ekstern lektor ved Københavns Universitet og RUC.

● Medlem af Etisk Råd 2016-19 og medlem af formandskabet for Rådet for Børns Læring 2018-2021.

● Formand for Monradselskabet siden 2018.

● Tidligere fast klummeskribent ved de fleste dagblade og boganmelder ved Jyllands-Posten.

SOGNEPRÆST OG SAMFUNDSDEBATØR
HENRIK GADE JENSEN

